

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. VII. Vtrum ad justificationem adulti requirantur actus formales &
expressi spei, poenitentiae, & dilectiones, vel sufficiant impliciti &
virtuales?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

oppositum definit Tridentinum sess. 4. de cetero A
de canonicis Scripturis.

Accedunt etiam SS. Patrum testimonia, præ-
sertim Augustini & Bernardi: ille enim scrip-
sit: 27. hæc scribit: Attende ad ipsum fidei nomen: si-
des enim appellata est, quia sit quod dicitur: dua syl-
labe sonant, eadem dicitur fides. prima syllaba a facto, se-
cunda a dicto. Interrogo te utrum credas? dicis, credo:
fac quod dicis, & fides est. D. verò Bernardus hæc
verba Cantuarum, Recti diligunt te, exponens,
sic ait: Quid fidem tuam ab actu dividit? fidem perimis
tuam, fides enim sine operibus mortua est. Munus mor-
tuum offert. Quia hostia pacifica, ubi tanta discordia?
Non Deum placas, sed offends, discors tibi. Nec mirum
si Camis fratrem suum insurrexerit, qui fidem prius
viderat suam: fidei cida, priusquam fratricida. Fi-
des ergo tuam animes dilectio, probet actio.

Potest etiam suaderi conclusio congrua rati-
one: Homo per voluntatem suam averfus est
a Deo cum peccavit: Ergo ut remittatur ei pec-
catum, debet ad ipsum converti per actum volun-
tatis; & per consequens non sufficit actus fidei.

Confirmatur: Voluntas per peccatum fuit
præcipue laiciata: Ergo congruum est, ut illa
per aliquos actus sibi proprios moveatur ad ju-
stificationem, quæ est illius sanitas.

Confirmatur amplius: Deus unumquemque
moveat juxta modum suæ naturæ accommoda-
tam: nam ut dicitur Sap. 5. *Disponit omnia suavi-
ter*: Atqui modus homini consentaneus est, ut
per intellectum & voluntatem operetur; cum
hæc duæ facultates ad naturam rationalem per-
tineant: Ergo congruum est, ut Deus moveat
hominem ad justificationem, mediante utraque
facultate, ipsumque ad eam disponat, non solum
per actum fidei, qui pertinet ad intellectum, sed
etiam per timorem, spem, contritionem, & di-
lectionem, quæ sunt actus à voluntate elicit.

§. II.

Exponuntur quedam Scripturæ loca quæ
objiciuntur ab hæreticis.

Contra hanc conclusionem objiciunt hære-
tici plura Scripturæ testimonia, in quibus
homo dicitur justificari per fidem, vel justifica-
tio soli fidei tribuitur: Act. 13. *In hoc omnis qui
credidit justificatur*. Ad Rom. 13. *Arbitramur justificari
hominem per fidem*. Et cap. 4. *Reputata est fides A-
bramæ ad justitiam*. Et ad Galat. 4. *Ex fide justificat
Gentes Deus*. Unde Lutherus, teste Rosenf. art.
36. ait: *Figmenta sunt omnia, quæ de præparatione
liberi arbitrii ad gratiam tot libris tractata sunt*.

Sed ad hæc, & similia Scripturæ loca, triplex
potest adhiberi responsio, seu interpretatio. Pri-
mo dici potest, justificationem tribui fidei tan-
quam initio & radici, non excludendo tamen a-
lia opera ad eam disponentia. Ita Tridentinum
sess. 6. cap. 8. ubi sic ait: *Cum Apostolus dicit justifi-
cari hominem per fidem, ea verba in eo sensu intelli-
genda sunt, quem perpetuus Ecclesie Catholice con-
sensu tenuit & expressit: ut scilicet per fidem ideo
justificari dicamur, quia fides est humana salutis ini-
tium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine
quæ impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus con-
fortium pervenire*.

Secundo responderi potest, illa intelligi de fi-
de viva, quæ involvit ipsam formam justifican-
tem, nempe gratiam & charitatem. Cui solutio-
ni favet Paulus ad Galat. 5. dicens: *In Christo
Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præpu-*

rium, sed fides quæ per charitatem operatur. Unde
Hieronymus, exponens verba supra relata ejus-
dem Apostoli ad Rom. 3. *Arbitramur justificari
hominem per fidem*, ait: *Abutuntur quidam hoc loco
ad destructionem operum iustitiae, solam fidem posse
sufficere assertantes: cum tamen alibi dicat Aposto-
lus: si habuero omnem fidem, ita ut montes transfe-
ram, charitatem autem non habuero, nihil mihi pro-
dest*.

Tertia solutio est, quod justificamur per fi-
dem, id est, per ea quæ in doctrina Evangelica
continentur, faciædo scilicet omnia, quæ juxta
doctrinam Evangelicam ad justificationem re-
quiruntur; inter quæ, præter fidem, numeran-
tur plures actus voluntatis, timoris scilicet, spei,
dilectionis, & penitentiae, ut parebit articulo
sequenti.

Instant hæretici: Apostolus variis in locis as-
serit quod sola fides sine operibus justificat: Ad
Rom. 3. *Arbitramur hominem justificari sine operibus
legis*. Ad Ephes. 2. *Gratia estis salvati per fidem, non
ex operibus*. Ad Galat. 2. *Scientes quoniam non ju-
stificatur homo ex operibus legis*. Ergo hæc inter-
pretatio non est legitima.

Sed facile respondetur, quod quando Apo-
stolus aliter hominem non justificari ex operi-
bus, per hoc non intendit excludere actus super-
naturales, quibus à peccato recedimus, & in
Deum tendimus, sed duntaxat observantiam
ceremoniarum & Sacramentorum veteris le-
gis: quia cum per mortem Christi ipsa lex verus
antiquata & abolita sit, ejus observatio non po-
test prodesse ad salutem & justificationem. Un-
de Paulus non dicit absolute hominem justifi-
cari sine operibus, sed addit, *sine operibus legis*.

Quod si interdum absolute dicat hominem
salvari, vel justificari sine operibus, per hoc ex-
cludit solum opera meritoria justificationis,
non verò ad illam disponentia; vel opera facta
solâ virtute liberarum arbitrii, sine gratia, ut sic of-
fendat justificationem fieri gratis, & non ex
merito operum ipsam præcedentium.

ARTICULUS VII.

*Verum ad justificationem adulti requirantur
actus formales & expressi spei, penitentiae,
& dilectionis, vel sufficiant impliciti
& virtuales?*

Suppono primò, actum spei ad justificationem
requiri. Pater hæc suppositio primò ex Tri-
dentino sess. 14. cap. 4. ubi dicitur contritionem,
quæ omni tempore fuit necessaria ad impetran-
dam veniam peccatorum post Baptismum com-
missorum, præparare ad justificationem, si con-
juncta sit cum fiducia divinæ misericordiae. Et postea
cum loquitur de attritione, dicit, quod ex-
cludat voluntatem peccandi, cum spe veniæ, di-
sponit ad gratiam in Sacramento impetran-
dam. Secundo colligitur ex Scriptura: dicitur
enim Marci 10. *Confide fili, remittuntur tibi pecca-
ta tua*: & ad Rom. 8. *Spe salvi facti sumus*. Tertiò
ratione suadet: Cum enim remissio peccato-
rum non sit bonum humanum, sed divinum, & à
solo Deo sperandum, non potest homo conari
ad illud obtinendum, nisi speret se illud obtin-
turum, juxta illud Ambrosii lib. 1. penit. cap. 1.
Nemo potest agere penitentiam, nisi qui speraverit in

gentiam. Porro talis spes confurgens ex consideratione divinae misericordiae remittentis peccata & praeiudicantis bona, saepe in poenitentibus adjunctum habet timorem, qui confurgit ex consideratione divinae iustitiae punientis peccata; unde Isaia 25. versu 18: ubi vulgata habet: *Peperimus spiritum, salutem non scimus in terra, &c.* Septuaginta sic legunt: *A timore tuo Domine concepimus & quasi parturivimus, & peperimus spiritum salutis, id est poenitentia salutaris, ut interpretatur D. Thomas 3. p. quaest. 85. art. 3. in argumento sed contra.* Hac duo attributa, misericordiae scilicet remittentis peccata & iustitiae vindictivae ea punientis, sunt veluti duo pedes, quos poenitentem osculari oportet, ad peccati remissionem consequendam, ut more suo eleganter & pie meditatur Bernardus, qui ad eum sensum refert ferm. 6. in Cantica quod Ps. 24. versu 10. dicit David: *Universa via Domini misericordia & veritas, moxque subiungit: Felix mens cui semel Dominus se suum utrumque infixit pedem.* Adhuc eam signis cognoscite, quae secum necesse est referat & divina vestigia. Ipsa sunt timor & spes: ille iudicij, ista misericordiae representans imaginem, &c. Eodem sensu in sermone de sancta Magdalena pedes explicat quos dicitur peccatrix osculari Luca 7. & quorum unum osculari sine altero velle, vel temeraria securitas est, inquit, vel desperatio fugienda. Similiter Gregorius 33. Moral. cap. 11. explicans illud Deuteronomio 24. *Non accipies loco pignoris superiorem aut inferiorem molam, sic ait: A debitore pignus accipitur, cum a peccatore iam peccati confessio tenetur, superior autem & inferior mola est spes & timor; spes quae ad alta sublebet, timor autem cor inferius premit; sed mola superior & inferior ita sibi sanguuntur, ut una sine altera inutiliter habeatur. In peccatoris itaque pectore incessanter debent spes & formido coniungi, quia incassum misericordiam sperat, si non etiam iustitiam timeat; incassum iustitiam meruit, si non etiam de misericordia confidat.*

164. Suppono secundo, ad justificationem adulti, quae fit extra sacramentum, praeter actum spei, requiri etiam actum contritionis, & charitatis. Nam ut discit D. Thomas hic art. 5. ad justificationem requiritur quod homo recedat a peccato, & accedat seu convertatur ad Deum; sicut ad motum localem necesse est, quod mobile recedat a termino a quo, & accedat ad terminum ad quem: Sed recessus a peccato fit per contritionem & detestationem peccati; accessus vero seu conversio ad Deum, per actum charitatis, iuxta illud Augustini: *Ad Deum accedimus non passibus corporis, sed mentis affectibus.* Ergo ad justificationem adulti extra sacramentum requiritur actus contritionis & charitatis. Dixi extra sacramentum: quia quando adultus iustificatur ex vi sacramenti, sufficit attritio supernaturalis, ut docent Theologi in Tractatu de poenitentia.

165. Haec ut certa ab hominibus admittuntur: Sed de tribus est difficultas & controversia inter Theologos. Primo de actu spei, an scilicet ad justificationem requiratur quod ille sit formalis & explicitus, vel sufficiat quod sit implicitus & virtualis, seu in alio actu eminentiori & perfectiori contentus? Respondeo breviter, probabilius esse actum spei formalem non requiri ad justificationem, sed sufficere virtuale. Licet enim quando in justificatione proceditur paulatim de imperfecto ad perfectum, actus spei

A praecedat actum poenitentiae & dilectionis Dei super omnia, potest tamen homo subito moveri de peccato ad iustitiam, ex sola expressa consideratione Dei, & peccati, ut est ipse iniustus, non attendendo ad idem peccatum, ut est malum proprium, nec ad bona quae Deus promittit; subindeque potest per actum poenitentiae & dilectionis Dei super omnia iustificari. Unde quando Tridentinum, locis supra citatis, docet actum spei praecedere justificationem, hoc debet intelligi, vel de spe formali, vel de virtuali, quae in alio actu eminentiori contineri potest, nimirum in actu charitatis: cum enim spes respiciat Deum ut bonum proprium & particulare amantis, & charitas illum attingat ut est in se summum & universale bonum, continens omnia bona particularia; sicut objectum charitatis comprehendit materialiter objectum spei; ita & charitas eminenter continet spem, & actus charitatis est virtualiter in actu exercitio actus spei.

Secundo controversia est de actu poenitentiae ad justificationem requisito, an scilicet ille debeat necessarii esse formalis & expressus, & ab actu dilectionis distinctus? Quidam enim ex nostris Thomistis partem affirmativam tenent, alij negativam amplectuntur.

Sed dicendum existimo, regulariter quidem, & per se loquendo, ad justificationem adulti requiri actum formalem poenitentiae: quandoque tamen per accidens sufficere actum charitatis, absque formali contritione.

Prima pars probatur: Homo qui se convertit ad Deum, non solum tenetur recedere a peccato, ut est malum Dei, & quatenus opponitur bono divino, sed etiam debet recedere ab illo, ut est eius injuria, & quatenus violat jus divinum; ratio enim naturalis postulat, ut qui injuriam intulit, de ea doleat, & in quantum fieri potest, eam compensare conetur: Sed dolor de peccato, ut est injuria Dei, & in quantum opponitur juri divino, pertinet ad poenitentiam, & non ad charitatem, quae solum habet delectari peccatum, in quantum est malum Dei, & prout bono divino contrarium, ut in Tractatu de poenitentia explicari solet: Ergo regulariter & per se loquendo, ad justificationem adulti requiritur actus formalis poenitentiae. Unde Cajet. 3. p. qu. 87. art. 1. existimat quod etiam Magdalena, cui Luca 7. dicitur dimissa peccata, quoniam dilexit multum, non fuit iustificata sine formali poenitentia, quam declarabant lacrymae, quibus irrigabat pedes Domini, quamvis Christus ibi non fecerit mentionem de ipsius poenitentia, sed tantum de dilectione, ut declararet dilectionem fuisse principalem & originalem causam displicentiae quam habuit de peccatis suis, & ex eius imperio talem dolorem processisse.

Dices: Ut quis avertatur a Deo, & convertatur ad creaturam ut ad ultimum finem, non oportet intervenire duos actus, quorum unus sit formalis detestatio Dei, & alter formalis amor creaturae; sed uno eodemque actu quo quis peccat, avertitur a Deo, & convertitur ad creaturam ut ad ultimum finem: Ergo contra, quando quis avertitur a peccato, & convertitur in Deum, eodem actu recedit a peccato, & accedit ad Deum, & per consequens ad justificationem, per se, & regulariter, sufficit unus actus, qui simul sit amor Dei formalis, & virtualis fuga seu detestatio peccati.

Respon-

Respondeo primò ex D. Thoma de verit. qu. 2. art. 1. ad 2. concessio Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem: ratio discriminis est, quia aversio à Deo, quæ reperitur in peccatis, est præter intentionem, & per accidens, & ideo non per se terminat aliquem actum, nec specificat illum, ut docetur in Tractatu de peccatis: aversio vero à peccatis, quæ requiritur ad justificationem, est per se intenta; & ideo debet dari actus specialis ad illam per se primò terminatus.

Respondeo secundò, quòd licet fuga & detestatio peccati, ut opponitur bono divino, possit esse idem actus cum amore Dei; quia ibi unum attingitur propter alterum, sub eadem ratione: non tamen odium peccati, ut violat jus divinum; quia habet diversam rationem formalem objectivam ab actu charitatis, qui terminatur ad Deum sub ratione summæ bonitatis.

Secunda pars, quæ asserit per accidens, & in aliquo casu extraordinario, sufficere ad justificationem adulti penitentiam virtutalem, breviter illustratur. Si non occurrat memoria alicujus peccati mortalis, post diligentem conscientie discussionem, & elicatur actus charitatis, sine dubio destruitur peccatum, sine ullo actu formali penitentia: tunc enim excusatur homo ab obligatione penitentia, propter invincibilem ignorantiam quam habet peccatorum, & ab illis per actum charitatis (qui est penitentia quædam virtualis) mundatur; aliàs homo haberet duos ultimos fines, nempe Deum ratione charitatis, & creaturam ratione peccati mortalis, quòd implicat. Unde D. Thomas 3. p. quæst. 87. art. 1. ait virtutalem penitentiam sufficere ad remittenda venialia, non tamen mortalia, nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem. Idem contingeret, si aliquis ita subito rapereetur ad martyrium, ut non haberet tempus recognoscendi peccata: ille enim tunc justificaretur sine penitentia, per actum formalem charitatis. Nam ut docet idem S. Doctor 3. p. qu. 68. art. 2. ad 2. passio pro Christo suscepta obtinet vim Baptismi, & mundat ab omni culpa veniali & mortali, nisi actualiter voluntatem inveniret inherenter peccato: idem habet in 4. dist. 4. q. 3. art. 3. quæst. 4. Sed qui pro amore Dei repente rapitur ad martyrium, non habet voluntatem actualiter inherenter peccato; quia ille amor est virtualis detestatio peccatorum; & quia alias talis homo, ut dicebamus, haberet duos ultimos fines. Ergo ille in tali casu sine penitentia formali justificaretur. Licet ergo alij peccatores, ut justificentur, & disponantur ad gratiam, teneantur habere formalem contritionem de peccatis, quorum habent, vel possunt habere memoriam, tamen quia perfectissimus actus martyrij, requirit totam attentionem hominis circa amorem Dei, & confessionem fidei, probabile est quòd talis contritio non exigitur in Martyre qui repente rapitur ad martyrium, ne mens ejus distrahatur circa recognitionem peccatorum, sed satis est, si tota ejus attentio occupetur in amore Dei, & confessione fidei, ac voluntate moriendi pro Christo, quia iste actus virtualiter includit odium peccatorum, & tale odium virtuale sufficit in isto casu ad justificandum peccatorem, propter privilegium speciale martyrij. Unde Chrysostomus serm. de penit. ait: Martyrium penitentia præteriti non egere.

Tertia difficultas est de ipso actu dilectionis,

Tomus IV.

an necessario debeat esse formalis, vel sufficiat quòd sit virtualis? Quidam enim existimant ad justificationem sufficere virtutalem dilectionem: quia (inquiunt) voluntas eodem actu fertur in finem ut quo, & in media ut quòd; & sic actus penitentia, si est in peccata ut destruenda, est actus in media ut quòd, ac proinde est in Deum ut quo, & sic est simul penitentia, & quodammodo dilectio Dei; unde solus sufficit ad justificationem.

Sed quævis hæc opinio non videatur omnino improbabilis, longe tamen probabilior est illa, quæ asserit ad justificationem adulti extra Sacramentum requiri necessario actum formalem charitatis: Tum quia actus charitatis, cum sit omnium præstantissimus, non potest in alio perfectiori & præstantiori eminenter seu virtualiter contineri, sicut actus spei, & penitentia, in actu charitatis continentur: Tum etiam quia actus charitatis est per se dispositio ad gratiam, quòd patet ex eo quòd Angeli, & primi Parentes eam non sunt consecuti, nisi mediante tali actu. Adde quòd actus perfecta penitentia procedit ex imperio charitatis: quare vel non est perfecta penitentia, quæ sufficiat ad justificationem, vel simul est cum actu charitatis.

Adverte tamèn cum Gregorio de Martinez, quòd licet ad justificationem requiratur formalis actus charitatis, non est tantum necessarium, ut talis actus sit formalis dilectio, sed sufficit quòd sit virtualis, inclusa scilicet virtualiter in actuali dolore seu detestatione peccati, elicitæ à virtute charitatis; quæ duos habet actus, scilicet amare Deum super omnia, & dolere de malo illi opposito, formaliter quatenus malum ejus est; ex quo actu imperatur actus penitentia, qui est formalis detestatio peccati, quatenus violat jus divinum, & Deo infert injuriam, cum intentione ipsam recopendendi & in se puniendi.

Ex his habes duos tantum esse actus, qui formaliter & explicitè ad justificationem requiruntur, & sine quibus in nullo casu adultus extra Sacramentum justificari potest, nempe actum fidei & charitatis. Cum enim non dentur aliqui actus præstantiores in intellectu & voluntate, qui virtualiter contineant actus fidei & charitatis, nullus potest justificari per fidem & charitatem virtutalem, sed tantum per formalem. Si verò daretur aliquis actus supernaturalis in intellectu, virtualiter seu eminenter continens quidquid continetur in cognitione fidei, non esset improbabile dicere, quòd ille sufficeret ad justificationem; ut si alicui posset communicari scientia infusa Christi, sine visione beata, per illam sine fide non solum posset mereri, sicut Christus meruit, sed etiam habere omnem cognitionem supernaturalem, requisitam ad justificationem.

Quæres, an per absolutam Dei potentiam possit adultus justificari sine ullo motu liberi arbitrij in peccatum?

Respondeo affirmativè, nam Deus potest ponere formam in subiecto, sine propria & congruente ejus dispositione ad illam, ut supra art. 3. contra Vazquem ostendimus: Ergo Deus potest, de absoluta potentia, adultum justificare, sine actu contritionis aut dilectionis, & sine ullo planè motu liberi arbitrij in peccatum.

Confirmatur: Adultus in Sacramento Penitentia justificatur cum sola attritione, quæ est dolor quidam imperfectus de peccatis; & parvus

V 3

lus

lus in Sacramento Baptismi recipit gratiam, sine ullo motu liberi arbitrii: Ergo similiter ad ultus, de absoluta potentia, justificari poterit, sine aliquo ejus actu, quo disponatur ad gratiam, per hoc scilicet quod ipsi dormienti, vel nihil operanti, habitus gratia sanctificantis à Deo infundatur; quia talis infusio erit virtualis peccati precedentis retractatio; habitualiter enim transmutabit affectum illius à volitione peccati ad amorem iustitiae.

178. Confirmatur amplius: Si humanitas, maculata peccatis uniretur personaliter Verbo Divino, justificaretur per talem unionem, antequam esset omnem ejus actum, & mundaretur ab omni peccato, ut docent Theologi in Tractatu de Incarnatione: Ergo per absolutam Dei potentiam potest impius justificari, sine ullo motu liberi arbitrii in peccatum. Sed de his fufius in Tractatu de poenitentia, ad quem hujus difficultatis resolutio pertinet.

Diff. 3.
art. 2.
concl. 3.

ARTICULUS VIII.

Verum actus contritionis & charitatis, qui ad gratiam habitualemente ultimo disponunt, ab ea effectivè procedant, vel ab auxilio actuali, per modum transeuntis communicato?

179. Quæstio solum procedit de actibus contritionis & charitatis, qui sunt dispositiones ultima ad gratiam habitualemente, eam concomitantes in eodem instanti in quo infunditur; nam de alijs dispositionibus precedentibus tempore infusionem gratia, non est dubium quin proveniant, tanquam à principio effectivo, ab aliquo auxilio distincto realiter à gratia habituali. Non est etiam hujus quæstionis sensus, an gratia habitualis sit immediatum principium productivum illorum actuum, cum illa non sit immediate operativa, ut in Tractatu de gratia docuimus: Sed inquirimus solum, an gratia habitualis sit illorum actuum principium mediatum, eosque efficiat medijs habitibus operativis charitatis & poenitentia, qui simul cum illa infunduntur in instanti justificationis; vel illi procedant ab aliquo solum auxilio speciali, à gratia habituali entitativè distincto, & per modum transeuntis communicato.

Diff. 2.
art. 6.

180. Ratio dubitandi est, quia ex una parte videtur intelligibile, quod aliquis actus ab aliqua forma effectivè procedat, & tamen ad ejus receptionem subjectum disponat: si enim ab illa efficitur, eam jam existentem, & in subjecto receptam supponit, cum nulla causa efficiens agat, nisi existat, & accidentis esse sit subjecto inelle, atque adeo ad ejus receptionem subjectum non disponit. Aliunde verò, cum actus contritionis & charitatis sint perfectè vitales in ordine supernaturali, & meritorij gloriae aeternae, non videntur posse procedere, nisi à principio radicali vix supernaturalis, quod est gratia sanctificans, quæ in ordine supernaturali gerit vices substantia; sicut in ordine naturali intellectio & volitio, quia sunt actus vitales, non possunt procedere nisi ab anima, quæ est principium radicale vitæ intellectualis.

181. Hæc difficultas, quæ, ut ait Medina, magis subtilis, quam utilis est, Theologorum ingenia

A non parum torquet, eosque in duas sententias omnino oppositas abire compellit. Quidam enim existimant tales actus ad gratiam disponentes, non procedere effectivè ab ea, sed ab auxilio actuali, per modum transeuntis communicato, & à gratia habituali realiter & entitativè distincto. Hanc sententiam communiter defendunt recentiores Theologi, Suarez, Molina, Bellarminus, Curiel, & alii, & ex Thomistis Joannes à S. Thoma, Aravius, Hacquetus, & Philippus à S. Trinitate. Alii verò Discipuli D. Thomæ, quos sequuntur Vazquez & Valentia, contendunt actus contritionis & charitatis, qui ad gratiam habitualemente ultimo disponunt, ab ea procedere efficienter, mediantibus habitibus poenitentia & charitatis, subindeque esse illa priores & posteriores in diverso genere causæ, & secundum diversas rationes & formalitates, quas in gratia habituali distinguunt. Hæc sententia videtur probabilior, & principis doctrinæ D. Thomæ, & antiquiorum Thomistarum conformior. Unde pro ea sit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, actus contritionis & poenitentia, ad gratiam ultimo disponentes, esse effectivè ab ipsa, ut à principio radicali; non verò ab aliquo auxilio, ab ea realiter distincto.

Hæc conclusio probari solet à nostris Thomistis, pluribus D. Thomæ testimoniis, quæ breviter causa præmittit, & duo tantum quæ videntur clariora profero. Primum habetur in 4. sent. dist. 17. quæst. 1. art. 4. quæstionum 2. ubi loquens de actibus charitatis & contritionis, qui ad justificationem ultimo disponunt, sic ait: Cum isti motus qui sunt in ipsa justificatione impij, sint quasi dispositio ultima ad gratia receptionem, suo modo procedunt quidem in via causæ materialis, sed sequuntur in via causæ formalis. Unde cum ex eodem S. Doctore ibidem in corp. art. forma finis, & agens, incidant in idem numero vel specie, (ex quo ibidem inferit infusionem gratia esse priorem remissione culpæ, non solum in genere causæ formalis, sed etiam efficientis, & finalis) manifestum est, juxta illius principia, actus contritionis & charitatis, qui ad gratiam habitualemente ultimo disponunt, ab ipsa effectivè procedere, & illam quidem præcedere in genere causæ materialis dispositivæ, sed subsequi in genere causæ, non solum formalis, sed etiam efficientis & finalis.

Secundum sumitur ex art. 8. hujus quæstionis, ubi quæritur an gratia infusio sit prima in ordine naturæ inter ea quæ ad justificationem requiruntur? & contra partem affirmativam, quam cum aliqua modificatione sustinet, sibi objicit secundo loco: Dispositio præcedit naturaliter formam ad quam disponit: sed motus liberi arbitrii est quedam dispositio ad susceptionem gratia: ergo præcedit infusionem gratia: Cui argumento sic respondet: Ad secundum dicendum, quod dispositio subjecti præcedit susceptionem formæ, ordine naturæ, sequitur tamen actionem agentis, per quam etiam ipsum subjectum disponitur: & ideo motus liberi arbitrii, naturæ ordine præcedit consecutionem gratia, sequitur autem gratia infusionem. Unde constat ex D. Thomæ, actionem per quam producuntur actus contritionis & charitatis, ad gratiam disponentes, ex parte ipsius Dei, esse ipsam infu-